

ΣΥΝΔΙΚΑΤΟ ΚΑΙ ΚΑΠΙΤΑΛΙΣΜΟΣ

του καθηγητή Κώστα Σημέτη

Τό συνδικαλιστικό κίνημα βρίσκεται στο επίκεντρο της πολιτικής διαμάχης. 'Η διαμάχη δέν αφορά μόνο θέματα άργά-
νωσης αλλά καί ιδειολογίας. 'Η συντηρητική παράταξη υποστη-
ρίζει ότι τά συνδικάτα κινδυνεύουν νά έκτραπούν, από τόν
κύριο σκοπό τους, τήν προβολή τών οικονομικών καί μόνον αλ-
τημάτων τών έργαζομένων. Προβάλουν αίτήματα πολιτικά καί
μέε τίς παράλογες άπαιτήσεις του θέτουν σέ κίνδυνο τήν λει-
τουργία της οικονομίας. 'Ο νόμος 330 που στόχο έχει τόν
περιορισμό καί έλεγχο τών άπεργιακών κινητοποιήσεων είναι
άπόρροια της αντίληψης αυτής. Στην άριστερά αντίθετα έντελ-
νεται ή κριτική, ότι ή συνδικαλιστική δραστηριότητα είναι
"οικονομίστηκη", επιδιώκει μόνο τήν αύξηση τών μισθών καί
όχι γενικώτερες αλλαγές της κοινωνικής οργάνωσης. 'Η σχέση
συνδικάτων, κράτους καί πολιτικής δέν είναι ξεκαθαρισμένη.

Σημεΐο έκκίνησης του συνδικαλιστικού φαινομένου εί-
ναι ο έργάτης που αντιμετώπος μέ τόν κάτοχο τών μέσων πα-
ραγωγής δέν έχει παρά τήν εργασία του νά προσφέρει για ν'
άποκτήσει ό,τι χρειάζεται για νά ζήσει. 'Ο έργάτης αυτός
είναι έλεύθερος από τίς δεσμεύσεις της συντεχνιακής οργά-
νωσης του φεουδαρχικού κράτους αλλά χωρίς τή δύναμη που
παρείχε ή οργάνωση αυτή. 'Η διαδικασία πρόσληψης καί άπα-
σχόλησής του στην παραγωγή μπορεί νά έρμηνευθεΐ μέ δύο δι-
αφορετικούς τρόπους.

Σύμφωνα μέ τή μία άποψη έργαζόμενοι καί κεφαλαιοόχοι

βρίσκονται αντιμέτωποι στην αγορά εργασίας και διαπραγματεύονται την τιμή της προσφερομένης εργασίας. Σε κάθε στιγμή και σε κάθε τόπο υπάρχουν άμοιβες οικονομικά έφικτες και οικονομικά ανέφικτες, τό όριο του οικονομικά έφικτου καθορίζεται από την ανάπτυξη της οικονομίας, τις ανάγκες για συσσώρευση κεφαλαίου και τό συσχετισμό των πολιτικών και κοινωνικών δυνάμεων. Μεταξύ των οικονομικά έφικτων άμοιβών θα επικρατήσει έκείνη στη πράξη, που θα έπιβληθεί από τη διαπραγματευτική δύναμη των συμμετεχόντων. Το συνδικάτο σκοπό έχει ν'αύξεισει τη διαπραγματευτική δύναμη των εργαζομένων. 'Η έκμετάλλευση του εργαζόμενου πραγματοποιείται λοιπόν στη σφαίρα της άνταλλαγής με τό να παρέχεται στον εργαζόμενο άμοιβή χαμηλότερη της αξίας της. 'Η αγορά της εργασίας δέν εξασφαλίζει μια δίκαιη άνταλλαγή. 'Η πολιτεία καθιερώνει οικονομικά και πολιτικά μέσα για να εξασφαλίζει δικαιότερες συμβάσεις. 'Η συνδικαλιστική δραστηριότητα είναι ένα από τά μέσα αυτά. Βοηθά να εξασφαλισθεί μια δικαιότερη άνταλλαγή. Δέν μπορεί όμως να κατοχυρώσει την απόλυτα "δίκαιη" άνταλλαγή, εάν "δίκαιη" σημαίνει αξιακά ίσοδύναμη. Γιατί αν υπάρξει πραγματικά άνταλλαγή, δηλαδή οι εργαζόμενοι παίρνουν άποδοχές άντίστοιχες προς έκείνο που παράγουν και ή αξία του συνόλου των μισθών ίσούται με την αξία του συνόλου της παραγωγής, δέν θα είναι πια δυνατή ή άπαραίτητη για την ανάπτυξη της οικονομίας συσσώρευση κεφαλαίου.

Σύμφωνα με μια άλλη θεώρηση ή έκμετάλλευση του εργαζόμενου δέν πραγματοποιιέται στην αγορά της εργασίας αλλά στη σφαίρα της παραγωγής. 'Ο εργαζόμενος παράγει υπεραξία,

τήν όποια οικειοποιείται ό κάτοχος τών μέσων παραγωγής. Συνέπεια τής θεωρήσης αύτης είναι ότι δέν άρκει ή άποκατάσταση τής διαπραγματευτικής δύναμης τών έργαζομένων για να εξαφανισθεί τό φαινόμενο τής έκμετάλλευσης. Χρειάζεται κατάργηση τής άτομικής ιδιοκτησίας στα μέσα παραγωγής που επιτρέπει τήν έκμετάλλευση.

Ή δευτέρα τούτη έρμηνεία, στή μορφή που τήν έκθέσαμε, δέν δίνει πειστική άπάντηση σε μερικά καίρια έρωτήματα. Ή κατάργηση τής άτομικής ιδιοκτησίας στα μέσα παραγωγής δέν μπορεί να άποκαταστήσει τήν ισοδυναμία τής ανταλλαγής μεταξύ μισθοϋ καί παραγομένης από τόν έργαζόμενο αξίας για τόν έξής λόγο. Ή κοινωνία πρέπει να βασίζεται σ' ένα οικονομικό σύστημα διευρυνόμενης άναπαραγωγής ώστε να ικανοποιούνται οι συνεχείς αυξανόμενες άνάγκες του. Πρέπει έπίσης να να διάτίθεται ένα τμήμα τής τρέχουσας παραγωγής για συσσώρευση κεφαλαίου. "Δίκαιη ανταλλαγή" με τήν έννοια που δόθηκε προηγουμένα δέν είναι άρα δυνατή. Ο έργαζόμενος θα είσπράττει πάντα λιγότερο απ' ό,τι παράγει ώστε να μπορεί τό κοινωνικό σύνολο να ικανοποιεί τις συλλογικές άνάγκες του.

Εφ' όσον λοιπόν ή κατάργηση τής άτομικής ιδιοκτησίας δέν συνεπάγεται τήν κατάργηση τής συσσώρευσης είναι δυνατή ή συνέχιση τής έκμετάλλευσης του έργαζόμενου καί υπό διαφορετικό καθεστώς ιδιοκτησίας, για παράδειγμα με κρατική ιδιοκτησία στα μέσα παραγωγής. Ή κατάργηση τής άτομικής ιδιοκτησίας στα μέσα παραγωγής είναι άναγκαία άλλ' όχι ικανή συνθήκη για τόν μετασχηματισμό τής κοινωνίας. Για να επιτευχθεί ή ποιοτική άλλαγή στήν κοινωνική όργάνωση πρέ-

πει να λυθεί και το πρόβλημα ποιός αποφασίζει και με ποιά κριτήρια πάνω στον τρόπο, στη μορφή και τους σκοπούς της συσώρευσης. Έξαρτημένο από το γενικό αυτό πρόβλημα είναι και το ειδικό θέμα της οργάνωση του τρόπου δουλειάς στο χώρο παραγωγής και της επιρροής που έχουν οι εργαζόμενοι πάνω στην οργάνωση αυτή. Άλλαγή στο καθεστώς ιδιοκτησίας που αντικαθιστά τον ιδιώτη - εργοδότη με το κράτος - εργοδότη δεν φτάνει για να παράσχει στους εργαζόμενους τη δυνατότητα να επηρεάσουν τη λήψη των αποφάσεων για τη διανομή του προϊόντος της δουλειάς τους και την οργάνωση της εργασίας. Χρειάζεται και αλλαγή στους θεσμούς στα πλαίσια των οποίων καθορίζεται ή πραγματοποίηση της συσώρευσης, ή διανομή του προϊόντος της, ή κοινωνική της χρήση.

Εάν αποδεχτούμε την πρώτη από τις παραπάνω ερμηνείες το συνδικάτο πρέπει να αγωνίζεται στα πλαίσια της διαπραγματεύσης με τους κεφαλαιούχους για τη βελτίωση των όρων απασχόλησης των εργαζομένων. Εάν αποδεχτούμε τη δεύτερη ερμηνεία το συνδικάτο θα πρέπει να επιδιώκει μια νέα μορφή κοινωνικής οργάνωσης. Ένα συνδικάτο μπορεί να αποδέχεται μόνο τη πρώτη, όποτε αποδέχεται το σύστημα ή και τη δεύτερη όποτε επιδιώκει καλύτερες συνθήκες εργασίας αλλά ταυτόχρονα επαγγέλεται και κάνει καθημερινή πρακτική το μετασχηματισμό της κοινωνίας.

Η συνδικαλιστική πρακτική ακολουθεί την πρώτη ερμηνεία. Ο σοσιαλιστικός μετασχηματισμός αποτελεί μόνον για πολλά συνδικάτα τελικό στόχο ποτέ άμεση επιδίωξη. Τα επαναστατικά συνδικάτα, όπως η γαλλική συνομοσπονδία εργατών, μάχονται το σύστημα ~~μέσω ιδεών~~ στα πλαίσια του ^{μαυροαρδιασμού} προγράμματος.

τός τους. Για την καθημερινή τους πρακτική ο μακροπρόθεσμος στόχος παραμένει λίγο ως πολύ χωρίς σημασία. Η καθημερινή στάση τους έχει σκοπό να υπερασπιστεί και να κατοχυρώσει τα άμεσα συμφέροντα των εργαζομένων.

Τό συνδικάτο πρέπει, αν θέλει να περιορίσει την εκμετάλλευση, να εντάξει τη διαμάχη του με τό κεφάλαιο στο ύφιστάμενο θεσμικό πλαίσιο. Είναι υποχρεωμένο να αποδεχτεί τό σύστημα και τις δυνατότητες οργάνωσης και αγώνα που του παρέχονται. Η αποδοχή του συστήματος μέσα από τη συνεχή αντιπαράθεση με τους κεφαλαιούχους για τό ύψος των άμοιβών, τόν χρόνο εργασίας, την ασφάλεια και τις άλλες συνθήκες δουλειάς, τό νομιμοποιεί ως εκπρόσωπο των εργαζομένων και ως συνομιλητή των εργοδοτών. Ένας γερμανικός συνδικαλιστής ηγέτης της επαναστατικής αριστεράς εξέφρασε στις αρχές του αιώνα τό γεγονός αυτό με τη διαπίστωση: "Τά συνδικάτα δέν μπορεί νά είναι όργανα ενός άμεσου επαναστατικού ταξικού αγώνα. Ανήκουν στους άναγκαστους θεσμούς μιās συνηθισμένης καπιταλιστικής κοινωνίας. Εκπληρώνουν την άποστολή τους στα πλαίσια του καπιταλισμού". Τά συνδικάτα δρούν ως ή καθημερινή άμυντική δύναμη των εργαζομένων. Γι' αυτό και ο "ρεβιζιονισμός", ή ένασχόληση με τά οικονομικά αίτήματα και όχι με την επαναστατική τακτική, είναι ή καθημερινή πραγματικότητα της εργατικής τάξης, "είναι ο τρόπος ζωής τους στον καπιταλισμό".

Η διαπίστωση αυτή μπορεί εύκολα νά οδηγήσει στο συμπέρασμα, ότι τό συνδικάτο έπιτελεί μέσα στο σύστημα μόνο μεσολαβητικό ρόλο. Από τη μιά μεριά εκπροσωπεί τους εργαζόμενους άπέναντι στους εργοδότες και τό κράτος, από την

Άλλη όμως δικαιολογεί με την δραστηριότητά του την ύπαρξη και τη διατήρηση του συστήματος έναντι της εργατικής τάξης.

Είναι αλήθεια ότι το συνδικάτο μεσολαβεί. Με το να μεσολαβεί τροποποιεί όμως και επηρεάζει την πορεία της κοινωνικής εξέλιξης. Η δράση του δεν είναι συντηρητική, αλλά αντίθετα συντείνει στη διαμόρφωση όλου και νέων προϋποθέσεων για τον περιορισμό της εκμετάλλευσης και για να ελέγξουν οι εργαζόμενοι τους όρους και τις συνθήκες δουλειάς τους. Οι συλλογικές συμβάσεις, ή εβδομάδα των 42 ωρών δουλειάς, οι άδειες με αποδοχές, ή αποζημίωση σε περίπτωση απόλυσης είναι κατακτήσεις που κερδήθηκαν με αγώνα, ενίσχυσαν την οικονομική και πολιτική θέση των εργαζομένων και δημιούργησαν τις συνθήκες για πάρα πέρα βελτιώσεις των όρων δουλειάς. Αποτελούν υποχωρήσεις της εργοδοσίας και του αστικού κράτους. Δεν είναι τακτικοί έλιγμοι για τη συντήρηση του συστήματος. Ουσιαστικές κατακτήσεις δεν είναι, όπως πιστεύουν μερικοί, μόνο εκείνες, τις οποίες δεν ξεπερνά το σύστημα και καταρρέει. Κάθε νέα κοινωνική οργάνωση χρειάζεται θεσμούς και λύσεις που προετοιμάστηκαν στην κοινωνία που αντικαθιστά. Ένα σύστημα, που καταρρέει χωρίς να έχουν δημιουργηθεί προηγουμένα οι προϋποθέσεις ποιοτικής αλλαγής, αντικαθίσταται από άλλο, διαφορετικό ίσως, αλλά όχι άπωσδήποτε ποιοτικά ανώτερο.

Η "οικονομίστικη" πολιτική των συνδικάτων δεν παρουσιάζει πρόβλημα όσο ο καπιταλισμός εξασφαλίζει πλήρη απασχόληση και παρέχει τη δυνατότητα σταθερής αύξησης του εισοδήματος. Τα συνδικάτα μπορούν μάλιστα ^{1ο} και πέρα από την αποδοχή του συστήματος ~~να προχωρήσουν υπό συνθήκες συ-~~

1ο να υποχωρήσουν ενώ συνθήκες συνεχούς βελτίωσης των αμοιβών

~~μεχρὺς βελτίωσης τῶν ἀρειβῶν~~, Μποροῦν νὰ στηρίξουν τὴν κρα-
τική οἰκονομική πολιτική καὶ νὰ προσαρμόσουν τὰ αἰτήματά
τους στὴν εἰσοδηματική πολιτική τῆς κυβέρνησης χωρὶς νὰ φο-
βοῦνται ἀντιδράσεις τῶν μελῶν τους. Ἡ κοινωνική ἐνεχειρία
τερματίζεται ὅμως ἀπὸ τὴ στιγμή πού ἡ οἰκονομική κρίση ὀ-
δηγεῖ σὲ μείωση τῶν περιθωρίων κέρδους τῶν ἐπιχειρηματιῶν
καὶ τὴν ἀρνήσή τους νὰ βελτιώσουν τὸ πραγματικὸ εἰσόδημα
τῶν ἐργαζομένων. Τὰ μέλη τῶν συνδικάτων δὲν εἶναι πιά δια-
τεθειμένα νὰ συνεργαστοῦν μὲ τοὺς ἐργοδότες. Ἐάν ἡ συνδι-
καλιστική ἡγεσία ἐπιμένει παρ' ὅλα αὐτὰ σὲ πολιτική συνεργα-
σίας, πολλαπλασιάζονται οἱ ἀνεπίσημες ἀπεργίες, οἱ ἀπεργίες
πού δὲν ἔχουν τὴν ἔγκρισή της. Ἡ οἰκονομική στασιμότητα
καὶ ἡ μείωση τῶν εἰσοδημάτων ὑποχρεώνουν τὰ συνδικάτα σὲ
μαχητική τακτική. Ἡ συνδικαλιστική ἐξουσία ἐξελισσεται τό-
τε σὲ παράγοντα δυσλειτουργίας τοῦ συστήματος. Γιὰ πολλοὺς
συνδικαλιστές ἡ ἐντατικοποίηση τοῦ ταξικοῦ ἀγῶνα πρέπει νὰ
διευρύνει τὴν κρίση τοῦ συστήματος, τὰ συνδικάτα πρέπει νὰ
μετατραποῦν σὲ ὄργανα ἐπαναστατικῆς ἀλλαγῆς. "Ἄς δοῦμε, ἐάν
τοῦτο εἶναι δυνατὸ.

Ἡ ἀντίληψη πού θέλει τὸ συνδικάτο φορεῖ ἐπαναστατικῆς
ἀλλαγῆς παραβλέπει τὴν ὕψη τοῦ συνδικαλιστικοῦ φαινομένου
καὶ ὑπεραπλουστεύει κοινωνικὲς ἐξελίξεις ὅπως τὴν "ἐπανά-
σταση". Τὸ συνδικάτο, ὅπως ἀναφέραμε ^{δὲν} βρῖσκεται ἐκτός τοῦ
συστήματος, σὲ συνεχῆ σύγκρουση μαζί του καὶ ~~μὲ ἐπιβίωση~~
~~τὴν κατάρτησή του~~. Ἡ συνεχῆς ἀντιπαράθεση μὲ τίς ἀρχουσες
κοινωνικὲς δυνάμεις πραγματοποιεῖται στὰ περιθώρια πού πα-
ρέχει ἡ κοινωνική ὀργάνωση. Τοῦτο ἀποτελεῖ καὶ προϋπόθεση
τῆς ἀναγνώρισης συνδικάτου, τῆς διαπραγμάτευσης καὶ τοῦ

συμβιβασμοῦ μαζί του. Ὁ νόμιμος τρόπος δράσης του ἐπηρεάζει τὴν ὀργάνωσή του καὶ τὴν ἀντίληψή του γιὰ τὴν κοινωνικὴ ἀλλαγὴ. Ἡ ὀργάνωσις ἀκολουθεῖ τὰ πρότυπα νόμιμων ὀργανώσεων (σωματείων, συλλόγων), ἔχει γνωστούς ἡγέτες καὶ φανερὲς διαδικασίαις λήψης ἀποφάσεων. Μία τέτοια ὀργάνωσις εἶναι ἀκατάλληλη γιὰ τὴν διεξαγωγὴν παρανόμων ἐπαναστατικῶν ἀγώνων. Ἡ ἀντίληψις τοῦ συνδικατοῦ γιὰ τὴν κοινωνικὴ ἀλλαγὴ καθορίζεται ἀναγκαστικὰ ἀπὸ τὴν καθημερινὴν προσπάθειαν κατὰ τὴν ὁποῖα οἱ ἐπιθυμίαι τῶν ἐργαζομένων μετατρέπονται σὲ διαπραγματευσιμὰς ἀπαιτήσεις καὶ ὄρους συλλογικῶν συμβάσεων. Ἐάν τὸ συνδικατοῦ ἀρνηθεῖ τὴν ἀποστολὴν τῆς καθημερινῆς διεκδίκησης στὰ πλαίσια τοῦ συστήματος, τότε ἡ ἀστικὴ τάξις καὶ ἡ κρατικὴ ἐξουσία δὲν ἔχουν λόγον νὰ συνεχίσουν νὰ τοῦ παρέχουν ὅποιονδήποτε νομιμοποίησιν. Σὲ μιὰ τέτοια περίπτωσιν οἱ μεσοβαθεῖς καταργοῦνται, τὸ θεσμικὸν πλαίσιον χάνει κάθε σκοπιμότητα καὶ ἡ ταξικὴ ἀντιπαράθεσις παίρνει τὴν μορφήν βλαίας σύγκρουσης. Τὸ συνδικατοῦ, τὸ ὁποῖον θὰ ἐπιδιώξει ἐπεντείνοντας τοὺς διεκδικητικoὺς ἀγῶνας νὰ διευρύνει τὴν κρίσιν τοῦ συστήματος καὶ νὰ προωθήσῃ τὴν κατάληψιν τῆς πολιτικῆς ἐξουσίας ἀπὸ τοὺς ἐργαζόμενους, θὰ βρεθεῖ μπροστὰ στὴν ἐπιλογὴν ἢ νὰ παραχωρήσῃ τὴν ἡγεσίαν τοῦ ἀγῶνα σὲς ὀργανώσεις ἐκεῖνες ποὺ μποροῦν νὰ διεξαγάγουν τὸν ταξικὸν ἀγῶνα, βλαία, κατὰ κανόνα πολιτικὲς ὁμάδες καὶ αὐθόρμητες ἐργοστασιακὲς καὶ ἀπεργιακὲς ἐπιτροπές, ἢ νὰ ὑποχωρήσῃ. Στὴν μιὰ περίπτωσιν τὸ ἀποτέλεσμα τῆς προσπάθειάς του θὰ εἶναι νὰ ξεπεραστεῖ τὸ ἴδιον, στὴν ἄλλη θὰ εἶναι ἡ ἥττα του. Τὰ συνδικατά, ὅπως δείχνει ἡ μέχρι σήμερον ἱστορία τοῦ συνδικαλισμοῦ, δὲν εἶναι σὲ θέση νὰ πραγματοποιήσουν τὴν βλαίαν ἀναμέτρωσιν, Γι' αὐτὸ

Άλλωστε αν και πολλές φορές δηλώθηκε ότι το εργατικό κίνημα βρίσκεται σε κρίσιμη καμπή, σε αποφασιστική φάση όπου τα οικονομικά αίτηματα δεν είναι δυνατόν πια να ικανοποιηθούν χωρίς αμφισβήτηση του συστήματος, ή αμφισβήτηση δεν πήρε ποτέ τη μορφή ρίξης.

Όσοι θεωρούν ότι τα συνδικάτα πρέπει να αποτελέσουν όργανα για την πραγματοποίηση επαναστατικής αναμόρφωση της κοινωνίας παραβλέπουν τον τρόπο με τον οποίο πραγματοποιούνται οι κοινωνικοί μετασχηματισμοί. Η βραίτη αναμέτρηση με την άρχουσα τάξη, όπου έγινε, δεν υπήρξε ποτέ αποτέλεσμα μιας μόνο απόφασης των εργαζομένων. Η επανάσταση ούτε αποφασίζεται, ούτε έχει καθορισμένη ημερομηνία έναρξης ούτε συγκεκριμένο τρόπο διεξαγωγής. Καθαριστικό στοιχείο για την επαναστατική δραστηριοποίηση δεν είναι η θεωρητική διαπίστωση της ύπαρξης ταξικών αντιθέσεων, αλλά ταξικός αγώνας που διεξάγεται στα πλαίσια έντονων αντιθέσεων. Η όρμη για την επαναστατική αλλαγή γεννιέται σε μια κοινωνία όταν οι διαμάχες σε οικονομικό, πολιτικό και ιδεολογικό επίπεδο δημιουργούν δυναμική που πολλαπλασιάζει την έντασή τους σε σημείο ώστε οι υφιστάμενες δομές να μην μπορούν πια να εξασφαλίσουν συμβιβασμούς και λύσεις.

Η μέχρι τώρα ανάλυση μπορεί να δημιουργήσει την εντύπωση ότι η "οικονομίστικη πολιτική" είναι μοίρα και υποχρέωση των συνδικάτων. Μια τέτοια εντύπωση θα ενίσχυε την συντηρητική άποψη, ότι τα συνδικάτα δεν μπορούν ή δεν πρέπει να ασχολούνται με την πολιτική. Ο διαχωρισμός ανάμεσα σε πολιτική και συνδικαλιστική δραστηριότητα αποτελεί το πιο συνηθισμένο έπιχειρήμα της συντηρητικής παράταξης για

νά περιορίσει τις συνδικαλιστικές δραστηριότητες. Πόμμεν
είναι για τή δεξιά μόνο οί στενά οικονομικές διεκδικήσεις.
Παράνομο καί ~~έξω~~ συνδικαλιστικό είναι κάθε πολιτικό αίτημα,
τό αίτημα πού δέν μπορεί νά ικανοποιηθεῖ ἀπό τόν ἴδιο τόν
έργοδότη ἀλλά ἀπευθύνεται ἔστω καί ἔμμεσα στήν κρατική ἐ-
ξουσία.

Ὁ ταξικός ἀγώνας ἐκδηλώνεται σέ διάφορους τομεῖς,
στούς χώρους δουλειᾶς, στούς πολιτικούς θεσμούς, στήν πολι-
τιστική ζωή. Ἀπαιτεῖ γι' αὐτό διάφορες μορφές διοργάνωσης
καί ἔκφρασης. Ἀπαιτεῖ τόσο τά συνδικάτα ὅσο καί τά πολιτι-
κά κόμματα, τόσο τούς διεκδικητικούς ὅσο καί τούς μέ τή
στενή ἔννοια πολιτικούς ἀγώνες. Ἀλλά ἡ ὕπαρξη διαφόρων
μορφῶν δραστηριοτήτων γιά τήν μεταβολή τῶν συνθηκῶν ζωῆς
δέν σημαίνει, ὅτι ὁ ἑνιαῖος ταξικός ἀγώνας διασπᾶται σέ ἐπι-
μέρους κινήσεις πού ἡ κάθε μία ἔχει αὐστηρά καθορι-
σμένο πλαίσιο. Κάθε κοινωνική δραστηριότητα μέσα ἀπό τό
πλήθος τῶν αἰτίων καί τῶν ἐπιπτώσεῶν της εἶναι τόσο πολυ-
πλοκα συνδεδεμένη μέ ὅλες τίς ἄλλες ὥστε ἡ ἀπομόνωσή της
καί ἡ κατάταξή της σέ μία καί μόνη κατηγορία π.χ. συνδικα-
λιστική ἢ πολιτική εἶναι ἀντίθετη μέ τήν κοινωνική πραγμα-
τικότητα. Βεβαίως διακρίση μεταξύ μὴ πολιτικῆς καί πολι-
τικῆς δραστηριότητος τῶν ἐργατικῶν ἐνώσεων δέν ὑπάρχει.
Κάθε ἀγώνας εἶναι ταυτόχρονα διεκδικητικός καί πολιτικός.
Καί ὁ στενά οικονομικός γιά τήν αὐξηση τῶν μισθῶν μπορεί
νά ἔχει ἔντονο πολιτικό χρῶμα, ὅταν π.χ. στρέφεται κατά τῶν
ἐπιπτώσεων τῆς κυβερνητικῆς πολιτικῆς εἰσοδημάτων. Καί ὁ

κατά την άποψη της έργοδοσίας πολιτικός, όπως ή άπεργιά κα-
τά της κυβερνητικής πολιτικής άπασχόλησης, είναι διεκδικητι-
κός, αφού άποσκοπεϊ τή βελτίωση της θέσης των εργαζομένων.

Ένα σοσιαλιστικό συνδικάτο άλλωστε δεν μπορεί παρά
νά εργαζεται κατ πολιτικά. Οϊ διεκδικητικοί άγώνες στρέφον-
ται κατά των έπιπτώσεων της καπιταλιστικής όργάνωσης της
παραγωγής, προσπαθούν ν' άντιμετωπίσουν τά άποτελέσματα της
κατ όχι τής αίτιες της. Το συνδικάτο που δέχεται τήν ύπαρ-
ξη ταξικών διακρίσεων πρέπει νά επιδιώξει νά άρει τους λό-
γους που προκαλούν τά φαινόμενα που μάχεται. Πρέπει νά ~~δέ-~~
~~να~~ νά επιτύχει τήν κοινωνική άπελευθέρωση των εργαζομένων,
νά εργασθεϊ κατ για τή μεταβολή των κοινωνικών δομών. Το
ότι ό τρόπος λειτουργίας του στό σύστημα του έπιβάλλει πε-
ριορισμούς δεν άποκλείει τήν κινήτοποίησή του μέσα στα δο-
σμένα όρια του για μία νέα μορφή κοινωνικής όργάνωσης. Το
σοσιαλιστικό συνδικάτο πρέπει νά είναι σχολείο για τήν τα-
ξική συνειδητοποίηση, έκφραστής των προβλημάτων στο χώρο
της παραγωγής, εργαστήρι για τήν προετοιμασία μιας νέας
κοινωνίας. Μόνο "έτσι θα ενισχύσει άπέναντι στην καταθλι-
πτική έξουσία του συγχρόνου κράτους κατ στον συγκεντρωτι-
σμό των πολιτικών διαδικασιών τήν άύτονομία των κοινωνικών
όργανώσεων, τή συμμετοχή των πολιτών, θα συντείνει σε μία
δημοκρατικότερη διοργάνωση της πολιτείας.

Η διάκριση της δεξιάς μεταξύ διεκδικητικής κατ πολι-
τικής δραστηριότητας όπως κατ ό διαχωρισμός της παραδοσια-
κής άριστερας μεταξύ κόμματος κατ συνδικάτου, που άποτελεϊ
άπλό "έμάντα μεταφοράς", άπορρέουν άπό τήν ίδια όργανωτική
άντίληψη για τό κράτος. Στην άντίληψη αυτή πρέπει νά ύπάρχει

Ένα μόνο κέντρο πολιτικής εξουσίας και αυτό μονοπωλεί τις καθοδηγητικές για την κοινωνία αποφάσεις. Όλα τα άλλα κέντρα λήψης αποφάσεων όφείλουν να έχουν υποδεέστερες εξουσίες και να περιορίζουν τη δράση τους στον παραχωρημένο σ'αυτά τομέα. Τα συνδικάτα π.χ. μπορούν να εκπροσωπούν μόνο τα οικονομικά συμφέροντα των μελών τους. Η πολιτική καθοδήγηση ανήκει στα πολιτικά κόμματα.

Η άποψη αυτή είναι άπορροια της ιδεολογίας που κρατούσε κατά την διαμόρφωση του συγχρόνου κράτους. Η αστική τάξη διέκρινε ανάμεσα σε έλεγχομένη από το κράτος και έλευθερη από κάθε κρατική παρέμβαση δραστηριότητα, αποδεχόταν τον περιορισμό της στις επιχειρηματικές και άρα έλεύθερες από κρατική ανάμιξη δραστηριότητες και αναγνώριζε έτσι στην κρατική εξουσία το αποκλειστικό δικαίωμα να άσκει πολιτική. Η μεταγενέστερη αύξανόμενη παρέμβαση του αστικού κράτους για την αντιμετώπιση των οικονομικών και πολιτικών κρίσεων έπιβεβαίωσε ότι μόνο η συγμέντρωση των αποφασιστικών εξουσιών στα χέρια του κρατικού μηχανισμού έγγυάται τη διατήρηση του συστήματος. Η διάκριση μεταξύ πολιτικού και κοινωνικού, πολιτικού και διεκδικητικού συνέτεινε στη διαμόρφωση ενός όλο και πιο αυταρχικού κράτους με έκτεταμένες εξουσίες παρακολούθησης, έλέγχου και χειραγώγησης των πολιτών. Η πολυάποποίηση της συνδικαλιστής δραστηριότητας είναι ένα βήμα προς την αντίθετη και σωστή κατεύθυνση. Η λύση στη σημερινή κρίση διακυβέρνησης δεν έπιτυγχάνεται με τη μετάθεση άκόμα περισσότερων εξουσιών στο κράτος και την εξειδίκευση της άποστολής του κάθε φορέα κοινωνικής εξουσίας.

Ἡ λύση θά προκύψει ἀπὸ τὴν ἀνακατανομὴ τῶν ἐξουσιῶν, τὴ μεταφορὰ καὶ σὲ ἄλλους φορεῖς τῆς εὐθύνης γιὰ τὴ διαμόρφωση καὶ διοργάνωση τῆς κοινωνίας, τὴν πολιτικοποίηση τῶν θεσμῶν. Ἡ ἔννοια τῆς αὐτοδιαχείρησης ὑποδηλώνει αὐτὴ τὴν ἐξέλιξη. Τὰ συνδικάτα μπορεῖ καὶ πρέπει μέσα στὸ καπιταλιστικὸ σύστημα νὰ διευρύνουν τὸν κύκλο τῶν δραστηριοτήτων τους, ὥστε νὰ συμβάλουν ἀποτελεσματικώτερα στὴν ἀντιμετώπιση τῶν σημερινῶν προβλημάτων.

Τὸ συμπέρασμα τῆς μέχρι τώρα ἀνάλυσης μπορούμε νὰ συνοψίσουμε στὴν ἀκόλουθη διαπίστωση. Ἡ συνδικαλιστικὴ δραστηριότητα εἶναι κατ'ἐξοχὴν συνυφασμένη μὲ τὸ καπιταλιστικὸ σύστημα. Τὸ συνδικάτο γέννημα τοῦ καπιταλισμοῦ διαμορφώνει τὲς δομές καὶ τὴ δραστηριότητά του σὲ συνάρτηση μὲ τὴν ἐξέλιξη τοῦ καπιταλισμοῦ. Ἡ σχέση του εἶναι σχέση ἀλληλοεπηρεασμοῦ, σχέση διαλεκτικῆ. Ἀλλὰ τὸ συνδικάτο δέν εἶναι μόνο συνδεδεμένο μὲ τὸν καπιταλισμό. Εἶναι ἀπόρροια ἑνὸς τρόπου ὀργάνωσης τῆς ἐργασίας, τοῦ ἀτομικοποιημένου ἐργάτη, τῆς ἐξαρτημένης ἐργασίας, τοῦ καταμερισμοῦ καὶ ἐξειδίκευσής της. Εἶναι συνέπεια τοῦ γεγονότος ὅτι ἡ κοινωνία τῶν αὐτοαπασχολουμένων, τῶν συντεχνιακῶν ὀργανώσεων, τοῦ ἀμέσου ἐλέγχου τῶν παραγωγῶν ἐπὶ τῶν μέσων παραγωγῆς ἀνήκει ὀριστικὰ στὸ παρελθόν. Τὸ συνδικάτο εἶναι μιὰ μορφή ἀπάντησης στὰ θεσμικὰ προβλήματα μιᾶς βιομηχανικῆς, πολὺπλοια δομημένης κοινωνίας καὶ στὸ μέτρο αὐτὸ θεσμοῦ ποὺ ἔχει λόγο ὕπαρξης ἀνεξάρτητα ἀπὸ τὸν καπιταλισμό. Μπορεῖ λοιπὸν ν'ἀποτελέσει τὸ ἔρεισμα γιὰ νὰ ἀναπτυχθοῦν ἡ ἰδεολογία καὶ οἱ πρακτικὲς ποὺ θά βοηθήσουν νὰ ξεπεραστεῖ τὸ καπιταλιστικὸ σύστημα, ποὺ θά ἀποτελέσουν τὲς βασικὰς γιὰ μιὰ σοσιαλιστικὴ ὀργάν-

νωση της κοινωνίας. Το συνδικάτο είναι υποχρεωμένο, παρά τους περιορισμούς που του επιβάλλει το σύστημα, να αντιμετωπίσει σήμερα τα κείρια προβλήματα της βιομηχανικής κοινωνίας ώστε να στηρίξει αύριο την αυτοδιαχείρηση και τον δημοκρατικό προγραμματισμό.-